

ГЭР БҮЛ, ХӨДӨЛМӨР,
НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ЯАМ

ХУВИЙН НЭМЭЛТ ТЭТГЭВРИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН

Улаанбаатар хот
2025 он

ХУВИЙН НЭМЭЛТ ТЭТГЭВРИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН

НЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.2-т заасан аргачлалын дагуу Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг тандан судалсны үндсэн дээр бие даасан хуулийн төслийг шинээр боловсруулах хувилбарыг сонгон авч, хуулийн төслийн үзэл баримтлалыг Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд, Сангийн сайд, Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд хамтран баталсан.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 17.1-д “Хууль санаачлагч хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөний үнэлгээг хөндлөнгийн судлаач, хуулийн этгээдээр энэ хуулийн 12.1.3-т заасан аргачлалын дагуу гүйцэтгүүлнэ.” гэж заасан болон Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамнаас ирүүлсэн саналын дагуу судлаач Ц.Дашдондог миний бие уг хуулийн төслийн үр нөлөөний үнэлгээг хийлээ.

“Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хууль”-ийн төслийг батлагдсан үзэл баримтлалд нийцүүлэн нийт 11 бүлэг, 51 зүйлтэйгээр боловсруулсан бөгөөд тус хуулийн төсөл батлагдан хэрэгжсэнээр нийгэм, эдийн засагт ямар үр дагавар, үр нөлөө үзүүлэхийг тооцох, давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах, харилцан уялдааг тогтоох, хуулийн төслийн зүйл заалтыг ойлгомжтой, хүлээн зөвшөөрөгдөх, практикт хэрэгжих боломжтой байдлаар боловсруулахад зөвлөмж өгөх зорилгоор Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.3-т заасан аргачлалын дагуу хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэллээ.

Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хуулийн төсөл /цаашид “хуулийн төсөл” гэх/-ийн үр нөлөөг үнэлэх ажиллагааг Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлал”¹ /цаашид “аргачлал” гэх/-д заасны дагуу дараах үе шаттайгаар хийлээ.

1. Шалгуур үзүүлэлтийг сонгох;
2. Хуулийн төслөөс үр нөлөө тооцох хэсгийг тогтоох;
3. Урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирох шалгах хэрэгслийн дагуу үр нөлөөг тооцох;
4. Үр дүнг үнэлэх, зөвлөмж өгөх.

ХОЁР. ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН БАЙДАЛ

Тус үнэлгээний судалгааг хийж гүйцэтгэхдээ хуулийн төслийн зорилго, хамрах хүрээ, зохицуулах асуудлуудтай уялдуулан, аргачлалд дурдсан 6 шалгуур үзүүлэлтээс 4 шалгуур үзүүлэлтийг сонголоо. Үүнд:

1. Зорилгод хүрэх байдал
2. Ойлгомжтой байдал
3. Зардал
4. Харилцан уялдаа зэрэг болно.

“Зорилгод хүрэх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд Хуулийн төслийн зохицуулалт нь хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан үндэслэл, хэрэгцээ шаардлагад нийцэж байгаа эсэх, мөн хуулийн төслийг тодорхой

¹ Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны “Аргачлал батлах тухай” 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар баталсан.

илэрхийлж чадахуйц зохицуулалтын хувилбарыг агуулсан эсэхийг тогтоох зорилгоор тус шалгуур үзүүлэлтийг сонгов.

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийг хэрэглэх, хэрэгжүүлэх этгээдэд ойлгомжтой, логик дараалалтай томъёологдсон эсэхийг шалгах үүднээс Хууль тогтоомжийн тухай хууль, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг хянах байдлаар үнэлгээг хийхээр сонголоо.

“Зардал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зохицуулалт нь Гишүүнд зардлыг ил тод байлгах, бусад хувийн тэтгэврийн сан, урт хугацааны даатгагчийн зардалтай харьцуулах боломж олгох зорилгоор нэмэлт тэтгэврийн нэрийн дансанд тооцогдох захиргааны болон хөрөнгө оруулалтын зардлыг тооцоолох аргачлал, тайлагнах зэрэг зохицуулалтыг тусгасан болно.

“Харилцан уялдаа” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төсөл нь холбогдох бусад хуульд нийцсэн эсэхийг аргачлалд заасан асуултад хариулах байдлаар үнэлгээг хийхээр тооцов.

ГУРАВ. ХУУЛИЙН ТӨСЛӨӨС ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ХЭСГИЙГ ТОГТООСОН БАЙДАЛ

“Зорилгод хүрэх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зорилго, зохицуулалтууд нь хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан үндэслэл, хэрэгцээ шаардлагад нийцэж байгаа эсэхэд харьцуулах байдлаар дүн шинжилгээ хийлээ.

Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хуулийн зорилго нь хувийн нэмэлт тэтгэврийн сангийн үйл ажиллагаа эрхлэх, хувийн нэмэлт тэтгэврийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, тэтгэврийн хуримтлал үүсгэх, тэтгэврийн хуримтлалаас хөрөнгө оруулалт хийх, тэтгэвэр олгох, өвлүүлэх, мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдүүлэх, хяналт тавих, талуудын эрх ашгийг хамгаалахтай холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.

Дээрх зорилгод хүрэхийн тулд дараах гол зорилтуудыг дэвшүүлсэн байна. Үүнд:

1. Хувийн нэмэлт тэтгэврийн харилцааг нэг удаагийн тэтгэвэр, хуваарьт тэтгэвэр, насан туршийн тэтгэвэр олгодог байхаар зохицуулах;
2. Эрх залгамжлагч, өвлөгчид хадгалагдсан эрхийг шилжүүлэх, нэмэлт тэтгэврийн хөрөнгийг шилжүүлдэг байхаар зохицуулах;
3. Хуулийн нэр томъёо, зарим зүйл заалтыг бусад хуультай нийцүүлэх.

Дээр дурдсан зорилтуудыг хангах чиглэлээр тодорхой зохицуулалтыг хуулийн төсөлд тусгасан байдлыг шалгаж үнэлэхэд:

Зорилт 1: Хувийн нэмэлт тэтгэврийн харилцааг нэг удаагийн тэтгэвэр, хугацаат тэтгэвэр, насан туршийн тэтгэвэр олгодог байхаар зохицуулах:

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1. Энэ хуулийн зорилт нь хувийн нэмэлт тэтгэврийн сангийн үйл ажиллагаа эрхлэх, хувийн нэмэлт тэтгэврийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, тэтгэврийн хуримтлал үүсгэх, тэтгэврийн хуримтлалаас хөрөнгө оруулалт хийх, тэтгэвэр олгох, өвлүүлэх,

мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдүүлэх, хяналт тавих, талуудын эрх ашгийг хамгаалахтай холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.

36 дугаар зүйл.Нэмэлт тэтгэврийн эрх үүсэх, төрөл, олгох нөхцөл

36.2.Нэмэлт тэтгэврийн хөтөлбөрөөс тэтгэвэр тогтоолгох эрхтэй гишүүн дараах төрлийн нэмэлт тэтгэврийн аль нэгийг, эсхүл хослуулан зөвхөн 1 удаа сонгоно:

- 36.2.1.нэг удаагийн тэтгэвэр;
- 36.2.2. хугацаат тэтгэвэр;
- 36.2.3.насан туршийн тэтгэвэр.

Зорилт 2: Эрх залгамжлагч, өвлөгчид хадгалагдсан эрхийг шилжүүлэх, нэмэлт тэтгэврийн хөрөнгийг шилжүүлдэг байхаар зохицуулах:

37 дугаар зүйл.Эрх залгамжлагч, өвлөгчид хадгалагдсан эрх, хөрөнгийг шилжүүлэх

37.1.Гишүүн тэтгэвэр тогтоолгохоос өмнө нас барсан бол хувийн тэтгэврийн сан, урт хугацааны даатгагч гишүүний нэмэлт тэтгэврийн хөрөнгийг эрх залгамжлагчийн нэмэлт тэтгэврийн нэрийн дансанд шилжүүлнэ.

37.2.Гишүүн нь эрх залгамжлагчийг нэрлээгүй, эрх залгамжлагч нь нас барсан тохиолдолд өвлөгчийн нэмэлт тэтгэврийн нэрийн дансанд нэмэлт тэтгэврийн хөрөнгийг шилжүүлнэ.

37.3.Иргэний эрх зүйн чадамжгүй, иргэний эрх зүйн чадамжаа хязгаарлуулсан эрх залгамжлагч, өвлөгчийн хувьд асран хамгаалагч, эсхүл харгалзан дэмжигч нэмэлт тэтгэврийн хөтөлбөрийн гэрээ хийж, нэмэлт тэтгэврийн нэрийн данс нээнэ. Нэмэлт тэтгэврийн хөрөнгийг эрх залгамжлагч, өвлөгчид энэ хуульд заасны дагуу зарцуулна.

37.4.Эрх залгамжлагч, өвлөгч нь гишүүний амь насыг хохироосон нь шүүхийн хүчин төгөлдөр шийдвэрээр тогтоогдсон бол тухайн эрх залгамжлагч, өвлөгчид нэмэлт тэтгэврийн хөрөнгийг шилжүүлэхгүй.

37.5.Энэ хуулийн 37.4-т заасан тохиолдолд болон гишүүн эрх залгамжлагчийг нэрлээгүй, хууль ёсны өвлөгч байхгүй бол хувийн тэтгэврийн нэрийн дансанд хүримтлагдсан хөрөнгийг төрийн өмчлөлд шилжүүлнэ.

Зорилт 3: Хуулийн нэр томъёо, зарим зүйл заалтыг бусад хуультай нийцүүлэх.

Хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлд хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолтыг бусад хуультай нийцүүлэн томъёолов. Мөн хуулийн төслийн 36 дугаар зүйлийн 36.1-д гишүүн холбогдох хуульд заасан тэтгэврийн насанд хүрсэн гэж нийцүүлэн томъёолов.

36 дугаар зүйл.Нэмэлт тэтгэврийн эрх үүсэх, төрөл, олгох нөхцөл

36.1.Гишүүн Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хуульд заасан өндөр насны тэтгэврийн насанд хүрсэн, хөдөлмөрийн чадвар бүрэн алдсан тохиолдолд нэмэлт тэтгэвэр тогтоолгох эрх үүснэ.

3 дугаар зүйл.Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1.Хувийн тэтгэврийн сан, урт хугацааны даатгагч болон гишүүн, эрх залгамжлагч, өвлөгч нарын хооронд үүсэх харилцааг энэ хууль болон Даатгалын тухай хууль, Иргэний хууль, холбогдох бусад хуулиар зохицуулна.

3.2.Ажил олгогч, ажилтны хооронд үүсэх хувийн нэмэлт тэтгэврийн шимтгэл төлөхтэй холбогдсон харилцааг энэ хууль болон Хөдөлмөрийн тухай хуулиар зохицуулна.

3.3.Хувийн нэмэлт тэтгэврийн үйл ажиллагаанд төрөөс тавих хяналт, зохицуулалттай холбогдсон харилцааг энэ хууль болон Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хууль, холбогдох бусад хуулиар зохицуулна.

3.4.Хувийн нэмэлт тэтгэврийн харилцаатай холбогдсон кастодиан, хөрөнгө оруулалтын менежментийн компанийн үйл ажиллагааг энэ хууль болон Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль, Хөрөнгө оруулалтын сангийн тухай хуулиар тус тус зохицуулна.

3.5.Хувийн нэмэлт тэтгэвэртэй холбогдох татварын харилцааг татварын хууль тогтоомжоор зохицуулна.

50 дугаар зүйл.Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

50.1.Энэ хуулийг зөрчсөн албан тушаалтны үйлдэл нь гэмт хэргийн шинжгүй бол Төрийн албаны тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

50.2.Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд энэ хууль, Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

ДӨРӨВ. УРЬДЧИЛАН СОНГОСОН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭД ТОХИРОХ ШАЛГАХ ХЭРЭГСЛИЙН ДАГУУ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН БАЙДАЛ

Өмнөх үе шатуудад хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтийг сонгож, үр нөлөөг үнэлэх хэсгээ тогтоосон тул тэдгээрт тохирох шалгах хэрэгслийг дараах байдлаар харуулав.

Д/Д	Шалгуур үзүүлэлт	Үр нөлөөг үнэлэх хэсэг	Тохирох шалгах хэрэгсэл
1	Зорилгод хүрэх байдал	Хуулийн төслийн 36.2 дахь хэсэг, 36.2.1, 36.2.2, 36.2.3 дугаар заалт, 37 дугаар зүйлийн үр нөлөөг үнэлэх хэсэгт тусгасан заалтууд.	Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд дэвшүүлсэн зорилтыг хангасан эсэхэд дүн шинжилгээ хийх, сонгосон зохицуулалт, арга хэмжээ зорилгод хүрэх боломжтой эсэхийг тодорхойлох.

2	Ойлгомжтой байдал	Хуулийн төсөл бүхэлдээ	Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29, 30 дугаар зүйлд заасан шаардлагыг хангасан эсэх, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан эсэхийг шалгах.
3	Зардал	Хуулийн төслийн 10 дугаар зүйлийн 10.1, 10.2 дахь заалт	Гишүүнд зардлыг ил тод байлгах, бусад хувийн тэтгэврийн сан, урт хугацааны даатгагчийн зардалтай харьцуулах боломж олгох зорилгоор нэмэлт тэтгэврийн нэрийн дансанд тооцогдох захиргааны болон хөрөнгө оруулалтын зардлыг тооцоолох; Хувийн тэтгэврийн сан, урт хугацааны даатгагчийн хөрөнгө оруулалтын зардлыг ил тод тайлагнах; Захиргааны зардлыг суутгахдаа шимтгэлийн тодорхой хувь, хөрөнгийн хувь, дансны тогтсон дүн, эсвэл эдгээрийг хослуулах замаар тогтоох. /аргачлалын дагуу тусад нь хийх/
4	Харилцан уялдаа зэрэг болно.	Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлийн 3.1-3.6 дахь хэсэг, 50 дугаар зүйлийн 50.1, 50.2 дахь заалтууд.	Аргачлалын 4.10-т заасан стандарт асуултад хариулах замаар хуулийн төслийн уялдааг холбох.

Дээрх урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирсон шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төслийн үр нөлөөг дараах байдлаар үнэллээ.

“Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Зорилт 1: Хувийн нэмэлт тэтгэврийн харилцааг нэг удаагийн тэтгэвэр, хугацаат тэтгэвэр, насан туршийн тэтгэвэр олгодог байхаар зохицуулах үнэлгээ хийсэн байдал:

Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл буюу хуулийн зорилтод “Энэ хуулийн зорилт нь хувийн нэмэлт тэтгэврийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, тэтгэврийн хуримтлал үүсгэх, тэтгэврийн хуримтлалаас хөрөнгө оруулалт хийх, тэтгэвэр олгох, өвлүүлэх, мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдүүлэх, хяналт тавих, талуудын эрх ашгийг хамгаалахтай холбоотой харилцааг зохицуулахад оршино.” гэж заасан ба энэ нь хувийн нэмэлт тэтгэвэр авах боломжийг бүрдүүлсэн.

Хуулийн төслийн 36 дугаар зүйлийн 36.2-т “Нэмэлт тэтгэврийн хөтөлбөрөөс тэтгэвэр тогтоолгох эрхтэй гишүүн дараах төрлийн нэмэлт тэтгэврийн аль нэгийг, эсхүл хослуулан зөвхөн 1 удаа сонгоно:” гэж зохицуулсан нь хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хуулийн төсөл боловсруулах зорилго, хэрэгцээ, шаардлагатай нийцэж байна.

Зорилт 2: Эрх залгамжлагч, өвлөгчид хадгалагдсан эрхийг шилжүүлэх, нэмэлт тэтгэврийн хөрөнгийг шилжүүлдэг байхаар зохицуулах гэсэн заалтад үнэлгээ хийсэн байдал:

Хуулийн төслийн 37 дугаар зүйлийн 37.2-т “Гишүүн нь эрх залгамжлагчийг нэрлээгүй, эрх залгамжлагч нь нас барсан тохиолдолд өвлөгчийн нэмэлт тэтгэврийн нэрийн дансанд нэмэлт тэтгэврийн хөрөнгийг шилжүүлнэ.” гэж, 37.3-т “Иргэний эрх зүйн чадамжгүй, иргэний эрх зүйн чадамжаа хязгаарлуулсан эрх залгамжлагч, өвлөгчийн хувьд асран хамгаалагч, эсхүл харгалзан дэмжигч нэмэлт тэтгэврийн хөтөлбөрийн гэрээ хийж, нэмэлт тэтгэврийн нэрийн данс нээнэ. Нэмэлт тэтгэврийн хөрөнгийг эрх залгамжлагч, өвлөгчид энэ хуульд заасны дагуу зарцуулна.” гэж эрх шилжүүлэх харилцааг уян хатан байдлаар зохицуулсан байна.

“Ойлгомжтой байдлыг судлах” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ:

Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан хууль тогтоомжийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлагад нийцүүлэн боловсруулсан эсэхийг хянах байдлаар үнэлгээ хийлээ.

Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хуулийн төсөл нь нийтдээ 11 бүлэг, 51 зүйлтэй, хуулийн төслийн бүтэц, хэлбэр, дугаарлалт хуульд заасан шаардлагыг хангасан байна.

Бие даасан санаа бүрийг тусгай зүйлд тусгаж, заалт нь нэг өгүүлбэрээр илэрхийлэгдсэн, төслийн бүтэц нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.3-т заасантай нийцсэн байна.

Хуулийн төслийг бүхэлд нь Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан хууль тогтоомжийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлагад нийцүүлэн боловсруулсан эсэхийг дараах асуултад хариулах байдлаар шалгалаа.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан хуулийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага:	
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн зохицуулалт	Шаардлага хангасан эсэх
29.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцсэн, бусад хууль, үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай уялдсан байх;	Шаардлага хангасан. /Хуулийн төслийн 2 болон 3 дугаар зүйл нийцэж байна./
29.1.2.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд хамаарах асуудлыг бүрэн тусгасан байх;	Шаардлага хангасан. /Хуулийн төсөл бүхэлдээ/
29.1.3.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцааны хүрээнээс хальсан асуудлыг тусгахгүй байх;	Шаардлага хангасан.

29.1.4.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд үл хамаарах хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах буюу хүчингүй болсонд тооцох тухай заалт тусгахгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.5.зүйл, хэсэг, заалт нь хоорондоо зөрчилгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.6.хэм хэмжээ тогтоогоогүй, тунхагласан шинжтэй буюу нэг удаа хэрэгжүүлэх заалт тусгахгүй байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.7.бусад хуулийн заалтыг давхардуулан заахгүйгээр шаардлагатай бол түүнийг эш татах, энэ тохиолдолд эшлэлийг тодорхой хийж, хуулийн нэр болон хэвлэн нийтэлсэн албан ёсны эх сурвалжийг бүрэн гүйцэд заасан байх;	Шаардлага хангасан.
29.1.8.тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаа, хуулийн үйлчлэх хүрээ, эрх зүйн харилцаанд оролцогч хүн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг, зохицуулалтад удирдлага болгох, харгалзан үзэх нөхцөл байдал, нийтийн эрх зүйн этгээдийн чиг үүрэг, эрх хэмжээ, тэдгээрийг биелүүлэх журам;	Шаардлага хангасан.
29.1.9.шаардлагатай тохиолдолд эрх зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын төрөл, хэмжээ, хуулийн хүчин төгөлдөр болох хугацаа, хууль буцаан хэрэглэх тухай заалт, хуулийг дагаж мөрдөх журмын зохицуулалт, бусад хуулийн зүйл, заалтыг хүчингүй болсонд тооцох, хасах заалт;	Шаардлага хангасан.
29.1.10.шаардлагатай тохиолдолд бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болон хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай дагалдах хуулийн төслийг боловсруулсан байх;	Шаардлага хангасан Хуулийг дагаж Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Санхүүгийн зохицуулах хорооны эрх зүйн байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Банк бус санхүүгийн үйл ажиллагааны тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Хөдөлмөрийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Зөрчил шалган шийдвэрлэх

	тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг тус тус боловсруулсан.
29.1.11.хуулийн төсөл нь хуулийн зорилго гэсэн зүйлтэй байж болох бөгөөд зорилгод тус хуулиар хангахаар зорьж байгаа иргэний үндсэн эрх, бэхжүүлэх үндсэн зарчим, хүрэх үр дүнг тусгана.	Шаардлага хангасан. Хуулийн төслийн 1.1-д хуулийн зорилгыг тодорхойлсон бөгөөд хувийн нэмэлт тэтгэврийн сангийн үйл ажиллагаа эрхлэх, хувийн нэмэлт тэтгэврийн хөтөлбөр хэрэгжүүлэх, хувийн нэмэлт тэтгэврийн хуримтлал үүсгэх, тэтгэврийн хуримтлалаас хөрөнгө оруулалт хийх, хувийн нэмэлт тэтгэвэр олгох, өвлүүлэх, мэдээллийн сан бүрдүүлэх, хяналт тавих, талуудын этгээдийн эрх ашгийг хамгаалахаар тусгасан.
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлага	
30.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуульд хэрэглэсэн нэр томъёог хэрэглэх;	Шаардлага хангасан
30.1.2.нэг нэр томъёогоор өөр өөр ойлголтыг илэрхийлэхгүй байх;	Шаардлага хангасан
30.1.3.үг хэллэгийг монгол хэл бичгийн дүрэмд нийцүүлэн хоёрдмол утгагүй товч, тодорхой, ойлгоход хялбараар бичих;	Шаардлага хангасан
30.1.4.хүч оруулсан нэр томъёо хэрэглэхгүй байх;	Шаардлага хангасан
30.1.5.жинхэнэ нэрийг ганц тоон дээр хэрэглэх.	Шаардлага хангасан

“Зардал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ

Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хуулийн төслийн 10 дугаар зүйлийн 10.1-д “Хувийн тэтгэврийн сан, урт хугацааны даатгагчийн нэмэлт тэтгэврийн үйл ажиллагаатай холбоотой зардлыг захиргааны болон хөрөнгө оруулалтын гэж ангилна.” гэж, 10.2-т “Хувийн тэтгэврийн сан, урт хугацааны даатгагч нь захиргааны болон хөрөнгө оруулалтын мэдээллийг нэмэлт тэтгэврийн журамд заавал тусгана.” гэж тус тус заасан.

Дээр дурдсан зүйл, заалтуудтай холбогдон гарах зардлын нарийвчилсан судалгааг “Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлал”-ын дагуу тооцож, хавсаргасан болно.

“Хуулийн төслийн уялдаа холбоог шалгах” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээ

Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөө үнэлэх аргачлалд заасан дараах асуултад хариулах замаар хуулийн төслийн уялдаа холбоог бүхэлд нь шалгахыг зорьлоо.

Д/Д	Асуулт	Хариулт буюу дүн шинжилгээ
1	Хуулийн төслийн зохицуулалт тухайн хуулийн зорилттой нийцэж байгаа эсэх;	Шаардлага хангасан
2	Хуулийн төслийн “Хууль тогтоомж” гэсэн хэсэгт заасан хуулиудын нэр тухайн харилцаанд хамаарах хууль мөн эсэх;	Шаардлага хангасан
3	Хуулийн төсөлд тодорхойлсон нэр томьёо тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн нэр томьёотой нийцэж байгаа эсэх;	Шаардлага хангасан Хуулийн төсөлд тодорхойлсон нэр томьёо тухайн хуулийн төсөл болон бусад хуулийн нэр томьёотой нийцэж байна
4	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төсөл болон бусад хуулийн заалттай нийцэж байгаа эсэх;	Шаардлага хангасан
5	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн заалттай давхардсан эсэх;	Шаардлага хангасан
6	Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх этгээдийг тодорхой тусгасан эсэх;	Шаардлага хангасан
7	Хуулийн төсөлд шаардлагатай зохицуулалтыг орхигдуулсан эсэх;	Шаардлага хангасан Хуулийн төсөлд шаардлагатай зохицуулалтыг бүрэн тусгасан
8	Хуулийн төсөлд төрийн байгууллагын гүйцэтгэх чиг үүргийг давхардуулан тусгасан эсэх;	Шаардлага хангасан Хуулийн төсөлд төрийн чиг үүргийг давхардуулан тусгаагүй
9	Төрийн байгууллагын чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлэх боломжтой эсэх;	Шаардлага хангасан
10	Татварын хуулиас бусад хуулийн төсөлд албан татвар, төлбөр, хураамж тогтоосон эсэх;	Шаардлага хангасан Албан татвар, төлбөр хураамж тусгаагүй.
11	Тухайн хуулийн төсөлд тусгасан тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой зохицуулалтыг Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуульд тусгасан эсэх;	Шаардлага хангасан Хуулийн төсөлд тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой зохицуулалт тусгасан
12	Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасан хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт тусгасан эсэх;	Шаардлага хангасан Хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт тусгагдаагүй
13	Хуулийн төслийн зүйл, заалт жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх;	Шаардлага хангасан
14	Хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх;	Шаардлага хангасан Хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдаагүй
15	Хуулийн төсөлд авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх;	Шаардлага хангасан Хуулийн төсөлд авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн зохицуулалт тусгагдаагүй
16	Хуулийн төсөлд тусгасан хориглосон хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх	Шаардлага хангасан

	хариуцлагын талаар тодорхой тусгасан эсэх.	Хуулийн төсөлд хариуцлагын хэм хэмжээтэй холбоотой зохицуулалт тусгасан
--	--	---

ТАВ.ҮР ДҮНГ ҮНЭЛЖ, ЗӨВЛӨМЖ ӨГСӨН БАЙДАЛ

Хуулийн төслийн үр нөлөөг шалгуур үзүүлэлтээр дараах байдлаар үнэлж, дүгнэлээ. Үүнд:

Зорилгод хүрэх байдал шалгуур үзүүлэлтээр:

Хуулийн төслийн зохицуулалт нь хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хуулийн төслийг боловсруулах болсон хэрэгцээ шаардлага, үндэслэлүүдтэй нийцэж байгаа эсэх, хуулийн төсөлд тусгасан зүйл, заалтууд нь хуулийн төслийн зорилгыг бүрэн илэрхийлж чадсан эсэх, мөн хуулийн төслийн зорилгыг уг хуулийн бусад зохицуулалтууд хангаж, илэрхийлж чадахаар бүрэн гүйцэд томъёологдсон эсэхэд үнэлгээ хийхэд зорилт 1-3-ыг хангахад чиглэгдсэн зохицуулалтууд нь зорилгод хүрэх боломжтой байдлаар томъёологдсон байна гэж дүгнэлээ.

Ойлгомжтой байдал шалгуур үзүүлэлтээр:

Хуулийн төслийн ойлгомжтой байдлыг судлахдаа хуулийн төсөлд холбогдох байгууллагуудаас ирүүлсэн санал болон ажлын хэсэг, олон нийтээр хэлэлцүүлэхэд гарсан саналуудад дүн шинжилгээ хийж, үнэлэхэд хуулийн төслийн ойлгомжтой байдалтай холбоотой ямар нэг санал ирүүлээгүй тул хуулийн төсөл нь Хууль тогтоомжийн тухай хууль, Хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах аргачлалд заасан шаардлагыг хангасан байна гэж дүгнэлээ.

Харилцан уялдаа шалгуур үзүүлэлтээр:

Энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлалд заасан асуултуудын дагуу үнэлж, шалгахад хуулийн төсөл нь уялдаа холбоог хангаж байна гэж дүгнэлээ.

Дээрх шалгуур үзүүлэлтүүдээр хийсэн үнэлгээ, дүгнэлтүүдээс харахад уг хуулийн төсөл нь зорилготойгоо нягт уялдсан байгаа нь харагдаж байна. Түүнчлэн уг хуулийн төсөл батлагдсанаар эдийн засгийн болон бусад эерэг нөлөөллийг нийгэмд үзүүлэхээр байгаа нь судалгаагаар тодорхойлогдоод байна.

Хуулийн төслийн үр нөлөөний үнэлгээнд үндэслэсэн зөвлөмж:

Хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэхэд уг хуулинд тусгагдсан зохицуулалтууд нь хуулийн зорилготой уялдаж байгаа бөгөөд хууль батлагдсаны дараа нийгэмд эерэг нөлөө үзүүлэх үр дагавартай байна.

Түүнчлэн хуулийн төсөл батлагдсаны дараа хэрэгжүүлэхэд ямар нэгэн ойлгомжгүй байдал үүсэхгүй бөгөөд хэрэгжүүлэх байгууллага тодорхой, хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой зохицуулалтууд хуулийн төсөлд бүрэн тусгагдсан байна.

Иймээс “Хууль тогтоомжийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлал”-ын 5.4-т заасны дагуу хуулийн төслийг хэвээр үлдээх нь зүйтэй байна.

---oOo---